

İLKÖĞRETİM OKULU SOSYAL BİLGİLER DERSİ TARİH KONULARININ ÖĞRETİMİNDE HİKAYE ANLATIM YÖNTEMİNİN ETKİLİLİĞİ*

Ahmet ŞİMŞEK**

Özet

İlköğretim 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi tarih konularının işlenmesinde hikâye anlatım yöntemi ile düz anlatım yönteminin öğrencilerin erişileri üzerindeki etkisini ölçmenin amaçlandığı bu araştırmada, aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. Hikâye anlatım yöntemi, ilköğretim 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi tarih konularının öğretilmesinde geleneksel yöntemle göre;

a. Bilgi Düzeyinde, b. Kavrama Düzeyinde, c. Toplam öğrenci erişilerinde daha başarılı mıdır?

Araştırmada bu sorulara cevap bulabilmek için önce, yurtiçi ve yurtdışı ilgili yayın ve araştırmalar taranmıştır. Elde edilen bulgular ışığında ilköğretim 6. ve 7. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersinden birer tarih ünitesi seçilmiş, bu ünitelere göre iki farklı test geliştirilmiştir. İlgili testler önce ön test olarak seçilen deney gruplarına verilmiştir. M.E.B. Sosyal Bilgiler Programına uygun olarak 6. ve 7. sınıflarda birer ünite hikâye anlatım yöntemi ve geleneksel yöntemle göre uygulama yapıldıktan sonra yine her iki sınıfın şubelerine son testler verilmiştir. Kırşehir ili Prof. Dr. Erol Güngör ilköğretim Okulu 6/B (30), 6/C (30), 7/B (30), 7/F (30) olmak üzere toplam 120 öğrenci üzerinde yapılan araştırmanın sonucu olan bu çalışmada istatistiksel işlemler, uygulanan ölçme araçlarının geçerli ve güvenilir olduğunu ortaya koymuştur.

Araştırma sonucunda, hikâye anlatım yönteminin ilköğretim 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi tarih konularında; bilgi, kavrama düzeyleri ile toplam öğrenci erişilerinde daha başarılı olduğu bulgulanmıştır.

Anahtar Sözcükler: *Tarih öğretimi, sosyal bilgiler, hikâye anlatımı, tarih eğitimi, ilköğretim okulu.*

Abstract

---

* Bu çalışma, 23-26 Eylül 2002'de KKTC'nin başkenti Lefkoşa'da bulunan Yakın Doğu Üniversitesinin düzenlediği XI. Eğitim Bilimleri Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi: ** Arş. Gör. Ahmet Şimşek, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, asimsek@gazi.edu.tr.

This study aims to identify the effects of direct instruction and storytelling techniques on the level of students' achievement in teaching history topics of social studies class in sixth and seventh grades of primary school. The answers to the following questions have been sought in the study:

Is the storytelling technique more useful than the traditional technique in teaching history topics of social studies class in sixth and seventh grades of elementary school at

a. Knowledge Level, b. Comprehension Level, c. In terms of total students' achievement?

First, a detailed literature review is presented. In the light of this, one history unit from grade six and one from grade seven were chosen and according to these units two different tests were developed. The tests were first administered to the experiment groups chosen as pre-test groups. After the teaching was conducted using direct instruction and storytelling techniques, according to the syllabus designed by the National Ministry of Education, tests were given to the two groups as post-tests. The tests were administered to the 120 students attending the classrooms 6/B (30), 6/C (30), 7/B (30), 7/F (30) in Prof. Dr. Erol Güngör İlköğretim Okulu in Kırşehir Province. The statistical procedure established the validity and reliability of the instruments used in the study. As a result of the study, it is observed that the storytelling technique was more useful than the traditional technique in teaching history topics of social studies class in sixth and seventh grades of primary school at knowledge and comprehension levels, increasing the total achievement level of the students.

Key words: *Teaching history, social sciences, storytelling, primary school.*

Sosyal Bilgiler, ABD’de olduğu gibi, Türkiye’de de vatandaşlık eğitim programının bir parçası olarak ortaya çıkmıştır. Bu yüzden, çocuğun toplumsal yaşamla ilgili temel bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazanabilmesi için, sosyal bilim alanlarına ait bilgi ve bulguların bir araya getirilmesi, belirli hedeflere göre düzenlenmesiyle inşa edilmiştir. Sosyal Bilgiler bu yönüyle kümülatif, çeşitli sosyal bilim alanlarına ait bilgi ve bulguların entegre edilmesiyle oluşturulması yönüyle de multidisiplinerdir.

Algı gelişimine dayanan bu dersin toplu öğretim ilkelerine göre öğretiminin yapılması (Binbaşıoğlu, 1990:182) söz konusu iken, Türkiye’de Sosyal Bilgiler programı, birbiriyle çok sıkı ilişkisi olmayan, iyi organize edilmemiş tarih, coğrafya ve vatandaşlık konularından oluşmuştur.

Bu durumda, Sosyal Bilgiler programının, beklenen hedeflere ulaşabilmesi için her konunun öğretiminin kendi içinde plânlanması, uygulanması, değerlendirilmesi daha uygun gözükmektedir. Bu anlamda, Sosyal Bilgiler tarih konularının, tarih öğretimini; coğrafya konularının ise coğrafya öğretimini ilgilendirdiği söylenebilir.

Sosyal Bilgiler programında yer alan tarih konularının öğretiminden beklenen başarılı sonuca ulaşamadığı bilinmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında tarihsel bilginin doğasından kaynaklanan "sözellik"

etkili olmaktadır. Öğretim materyali yönünden, yaygın olarak kullanılan tarih haritaları dışında, Sosyal Bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde pek fazla öğretim araç gerecinden faydalanılamamaktadır.

Özellikle görsel ve hareketli materyal eksikliği ya da öğretmenlerin var olan materyalleri derse taşıyamamaları gibi birçok sebepten dolayı, tarih konularının öğretiminde yalnızca anlatım ya da soru cevap yöntemlerinin kullanılması neredeyse bir gelenek hâlini almıştır (Safran, 1993a: 60-63).

Diğer yandan, zihinsel gelişim bakımından kronolojiye uygun tarihsel bilgileri öğrenmenin ilköğretim basamağı için uygun olmaması (Ata, 1998:3-4), bu dönemde çocuğun zihinsel gelişiminin tündengelim merkezli olması nedeniyle tarih konularının öğretiminde, öğretim alanında var olan yöntem ve tekniklerin hepsinden yararlanmak pek mümkün olamamaktadır (Şimşek, 2000: 11).

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Tarih Konularının Öğretiminde Hikâye Anlatma Yöntemi

Çocuğun zihinsel gelişimine uygun tarih öğretimi konusunda, Osmanlı'nın son dönemleri ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinden günümüze kadar birçok çalışma yapıldığı bilinmektedir. Özellikle bu çalışmalarda, ilkokul tarih konularının öğretiminde tarihsel hikâyelerden yararlanma yoluna gidilmesine yönelik öneriler (Şimşek, 2000: 12-13) sık sık dile getirilmiştir.

Örneğin, Cumhuriyetin ilk yıllarında yapılan II. Maarif Şûrası'nda (1943:199), ilkokul tarih ders programları ve ders kitapları konusunda şunlar söylenmiştir: "İlkokul tarih programı ile ders kitapları, sıkı bir zincirleme bilgi veren ortaokul ve lise ders kitapları gibi coğrafya ve yurt bilgisinden ilgisini kesmiş biçimde olmalıdır. Bunun için tarihin her döneminden örnek sayılabilecek tipik efsane, olay ve şahıslar seçilmeli ve bunlar çocukların ilgisini çekecek hikâyeler, sade fakat canlı ve renkli bir üslûpla belirtilmeli, konuların kuruluş ve sıralanışlarında gereksiz tarih ve isimlere, soyut ve genel kavramlara yer verilmemelidir." Bu sözler günümüzde de geçerliliğini büyük ölçüde korumaktadır.

Araştırmamızın hitap ettiği 11-13 yaş aralığında, çocukların gerçek olaylara ilgi duyması, onları anlamaya çalışması söz konusu iken, soyut kavramları kavramakta güçlük çektikleri, kronolojiyi tam olarak anlayamadıkları (Ata, 1998: 4) belirtilmiştir.

Egan'a (1988: 122) göre ise, bu dönemde çocukların soyutla uğraşmasında pek zorluk yoktur. Zorluk soyut düşünmeyle ilgili değil, çocuğun yaşam dünyasıyla ilgilidir. Artık öğretmen, çocuklara geçmişî sadece hikâyeler yoluyla öğretmekle yetinmeyip, anlattıklarını ilgili kanıtlara dayandırmalıdır.

Hikâye anlatımı bu yönüyle; asık yüzlü, yaşamla hiçbir ilgisi olmayan, insanî özellikleri bünyesinden sıyrıp atmış, bir üst anlatı gibi algılanan tarihsel bilgiyi daha çok hayatın içine çekebilecektir. Bu, Ahmet Haşim'in değerlendirmesiyle; tarihin "ölü gözlerinin açılması, kuru kollarının kımıldaması, hâsılı naaşın upuzun yattığı yerde bir hayat mucizesinin tekevvün etmeye başlamasıdır." (Aktaran, Doğan, 2000: 145).

Yavuzer'e (1996: 207) göre, 12 yaş grubu çocuklarının ilgi alanını tarih ve efsane kahramanları oluşturur. Bu yüzden bu kitapları okumaya çok fazla ilgi duyarlar. Ancak, John Dewey'in çocuğa anlatılacak bilgilerin tarihsel gerçek olması gerektiği konusundaki yaklaşımı, tarih öğretimi için önemli bir kıstastır. Ona göre, kurgusal bir eseri vermektense daha kalıcı gerçeklerle dolu, çocukların düzeylerine uygun yazılmış gerçek hayat hikâyelerinden yola çıkarak bunu yapmak daha anlamlıdır (Ata, 2000: 160).

Şimdiye kadar, tarihsel hikâyelerin anlatımı dendiğinde, sürekli olarak modern öğretim öncesi hikâyeci tarih anlaşılmıştır. Ancak, burada hikâye anlatımı modern bir öğretim yöntemi olarak ele alınmıştır. Öğretme/öğrenme sürecinde belirlenmiş hedeflere ulaşılmasında tarihsel hikâyelerin etkili olarak kullanılabilmesi için bu yöntemin aşağıda yer alan aşamalarına dikkat etmek gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki, hikâye anlatım yönteminin bu aşamalarının dikkate alınmaması durumunda, bir tarihsel hikâyeden, gelenekçi öğretimde olduğu kadar faydalanabilme söz konusu olacaktır.

Hikâye Anlatım Yönteminin Aşamaları

Hikâye anlatım yöntemini sınıfta kullanmanın birçok aşaması vardır. Etkili bir hikâye anlatım yönteminin uygulanabilmesinin;

- Anlatılacak hikâyede bulunması gerekenler,
- Hikâyeyi anlatacak öğretmenin uygulamadan önce yapması gerekenler,
- Hikâyeyi dinleyecek öğrencilerin dikkat etmesi gerekenler,
- Hikâye anlatım yönteminin kullanılacağı sınıfta, ortamda olması gerekenler şeklinde hazırlık,
- Hikâye anlatım yönteminin sınıfta uygulanmasında kullanılacak teknikler,
- Anlatım sonrası değerlendirme soruları gibi aşamaları vardır.

Hikâye Anlatım Yöntemi İçin Hazırlıklar

Bir çalışmanın başarılı olabilmesi ön hazırlıklarının iyi olmasına bağlıdır. Hikâye anlatım yönteminde, öncelikle anlatılacak tarihsel hikâyenin belli eğitim ve öğretim ilkeleriyle çelişmemesi gerekir. Çünkü, hikâye anlatım yöntemini uygulayalım derken, eğitim veya öğretimi feda etmek istemeyiz. Neticede tarihsel hikâye anlatım, bir amaç değil, bir araçtır (Husbands, 1996: 51).

O hâlde, öncelikle anlatılacak tarihsel hikâyede aşağıdakilerin bulunması beklenmektedir. Burada, Ata'nın (2000: 162-163), tarihî romanları değerlendiren içerikle ilgili unsurları esas alınmıştır.

Tarihsel hikâyelerde bulunması gereken özellikleri şu şekilde değerlendirilebilir:

İçerik

- Zaman ve mekân açısından otantik olmalı,
- Ortam, ayrıntılarıyla tasvir edilmeli,
- İnanılrlık, güvenilirlik ve bütünlük (Safran, 1993b: 5) olmalı,
- İlgi çekici bir girişi olmalı,
- Macera unsurlarını içermeli,
- Gereksiz ayrıntılara yer verilmemeli,
- Hayal gücünü harekete geçirmesine rağmen, tarihsel gerçekleri çarpıtmamalı; olay, dönem ve karakterler gerçek olmalı (Husbands, 1996: 50),
- Dönem, olay, karakterler ve mekân açısından bir tutarlılık olmalı, zamansal sapmalara meydan verilmemeli,
- Hikâyenin iç dinamikleri ve kurgusu, dinleyeni araştırma yapmaya teşvik etmeli (Husbands, 1996; 50),
- Hikâye, ilgili tarih konusuna uygun olmalı,
- Hikâyenin uzunluğu ve anlatımın soyutluluğu yaşa uygun olmalı (Baymur, 1949: 85).
- Hikâye, tarihsel söylemin ilkeleri olan nedensellik, süreklilik ve değişim fikirleri ile ilişkilendirilmeli (Husbands, 1996: 50),
- Hikâyenin bir nasihat, bir vaaz olmadığı, eğlendirmek amacının da olduğu unutulmamalı (Perrine, 1998: 44),
- Cesaretin fiziksel güçten daha önemli olduğu, nefret ve kinin insanlığın en büyük düşmanı olduğu, cahillik ve ön yargının yıkıcı olduğu, herkesin kahraman olabileceği, yurt, millet ve devlet sevgisi, azınlıklara ait kalıp yargı ve mitlerin gerçek dışılığı, fiziksel eksikliklerin insanı, insan olmaktan alıkoymayacağı, insanların inanmak ve çalışmakla her türlü engeli aşabileceği, adaletin bir insan için olduğu kadar bir toplum için de önemli olduğu, devletler arası ezeli dostluk veya düşmanlığın değil, millî çıkarların önemli olduğu belirtilmelidir.

- Hikâyenin kahramanı gerçek olmalı ve gerçeği resmetmelidir.

- Kahraman veya diğer karakterlerin düşünce, görüş ve hareketleri dönem için doğru olmalıdır.

- Ahlâk dışı tipler idealize edilmemelidir (Kantarcıoğlu, 1988: 43).

Üslûp

- Kelimeler anlaşılır, metin akıcı bir anlatıma sahip olmalı,
- Argo bir anlatım kullanılmamalı (Kantarcıoğlu, 1988: 43),
- Tarihsel hikâyede geçen konuşmalar ilgili devrin veya zamanın dil özelliklerini çağrıştırmalı,
- Yeni kelime ve kavramlar hikâyede öğretilebilir nitelikte ve yoğunlukta olmalı (Rıza, 1999: 194),
- Şişirme üslûptan kaçınılmalıdır (Kantarcıoğlu, 1988: 43).

Hikâye anlatımı sırasında, görsel materyallerden de yararlanılabilir (Kantarcıoğlu, 1988: 43). Bunların başında resim, gravür, çizim ve fotoğraf gelir.

Resimlerin uzmanlıkla çizilmiş olması, hikâyeyi desteklemesi gerekir. Bununla da kelime baskısı hafifletilebilir. Rıza, (1999: 198) hikâye anlatımı sırasında kullanılacak resimde; basitlik, bütünlük, vurgu ve denge unsurlarının iyi desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ona göre, resimler, tepegöz, slayt ile duvara yansıtılabileceği gibi Power-Point ile de aktarılabilir (Rıza, 1999: 200). Kantarcıoğlu (1988: 44) ise, anlatım sırasında kullanılacak resimlerin önceden seçilmesi, resmin arkasına gerekli ebatlarda karton yapıştırılarak, alt tarafına okunabilecek şekilde kısa olarak; kişinin adı, tarihi, yerin adı, olayın adı yazılması gerektiğini söylemiştir.

Anlatımı yapacak öğretmenin de şu hususlara dikkat etmesi gerekir (Rıza, 1999: 203):

- Çok sayıda tarihsel hikâye okumalı,
- Dersleri hikâye ile desteklemeli,
- Tarihsel olgu ve karakterlere uygun yeni hikâyeler yazmayı denemeli,
- Sınıfta hikâye kitaplığı kurmalı,
- Hikâye okumayı teşvik etmeli, çocuklara hikâyeyi sevdirmelidir (Kantarcıoğlu, 1988: 43).
- Hikâye anlatımı ile ilgili zamanlamayı iyi yapmalı,
- Sınıf ortamı sakin olmalı, (Rıza, 1999: 202) öğrencilerle göz teması kurabilecek bir oturma düzeni olmalıdır. Öğretmen, hikâyeyi okuma ya da anlatma sırasında, çocuk halkasının tam ortasında bulunmalıdır (Byrant, 1905: 94).

Tarihsel hikâyenin anlatımında öğretmenin hikâyenin konusuna hâkim olması gerekir. Bu da hikâyeyi bilmesi ile mümkündür. Böylelikle anlatımda detaya girilmemiş, hem de fikirlerin akışı bozulmamış olur (Kantarcıoğlu, 1988: 43).

Tarihsel hikâyeyi anlatmadan önce öğrencilerin neler yapacakları belirtilmelidir. Bunlar, hikâyedeki bir gizi açığa çıkarmak (Gunning, 1978: 161), hikâyeden öğrenilmesi gerekenlerin fark edilmesi veya çocukların, hikâye anlatılırken anlamadıkları kelime veya olayı anında sormaları (Kantarcıoğlu, 1988: 43) olabilir. Böylelikle hikâyeden beklenen amaca daha çok ulaşılmış olur.

Çocuğun dikkatini uzun süre sabit tutamayacağı göz önüne alınarak hikâye 10 dakika sürebilir (Byrant, 1905: 15). Bunun için, tarihsel hikâyenin serim, düğüm, çözüm bölümleri iyi dengelenmelidir.

Hikâyede bulunan yeni kelimelere, çocuğun dikkati çekilmeli, (öğretmen tarafından) tahtaya yazılmalı (Ata, 2000: 167) veya öğrencilerin not almaları sağlanmalıdır. Öğrencilere, böylelikle birçok yeni kelime de kazandırılmış olacaktır.

Safran'ın (1993b) Coltham ve Fines'ten aktardığı, tarihsel delilin analizindeki kriterleri öğrencinin, hikâye anlatım yöntemi sırasında göz önünde bulundurması sağlanabilir. Öğrencilere böyle bir analiz şeması verildiği takdirde tarihsel hikâyeler, sadece ilgi çekmeyecekler, bunun ötesinde faydalı olacaklardır. Buna göre:

- Bakış açısını keşfetmeleri,
- Gerçeği değer yargılarından ayırmaları ,
- Karmaşık materyallerdeki (tarihsel hikâye) unsurları ayırmaları,
- Açıkça ifade edilmemiş varsayımları tanımaları,
- Delilde (tarihsel hikâye) zaman, davranış ve nedeni tanımaları,
- Hikâyedeki eğilimi sezmeleri mümkün olacaktır.

Burada belirtilen "eğilimi sezme"den, eğer içerikte bir taraf tutuluyorsa bunu öğrencinin fark etmesi anlaşılmalıdır. Böylelikle öğrenci, tarihsel hikâyeye tarih öğretimindeki duyuşsal davranış basamaklarında olduğu gibi (Safran,1993b:2-3);

- Katılma basamağında tarihsel hikâyeye ilgi gösterecek,
- Tepkide bulunma basamağında, tarihsel hikâyeyi tekrar edecek,
- İmgelemede ise, karakterlerin içinde bulunduğu tarihsel bir devir ile ilgili hikâyeleri zihninde canlandırabilecektir.

Hikâye Anlatım Yöntemi ve Teknikleri

Geçmiş merak, bir hayalî tecrübe ile veya iyi anlatılmış hikâyeye ateşlenebilir (Brooks, 1993:2). Tarih konularının anlatımında dikkat çekme çok önemlidir. Çünkü tarih konuları, doğası gereği hem soyuttur hem de sözel anlatımla sunulurlar. Bu nedenle sadece dersin başında değil, öğrencilerin dikkatlerinin dağıldığının anlaşılması üzerine çeşitli aktivitelerle dikkat çekilmelidir. Toplanmış ilgiyi konuya yöneltebilmek gerekir. Bu noktada tarihsel hikâyeler en çok kullanılanlardır.

Öğretmenin şefkatli ve sempatik olması, hayal gücüne hitap etmesi durumunda çocuklar, kendilerini hikâyedeki şahısların yerine koyabildikleri (empati) sürece hikâyeye ihtiyaç duyulur. Anlatıcının sesini alçaltıp-yükseltmesi, bazı önemli kelimeleri vurgulayarak söylemesi (Kantarcıoğlu, 1988: 43), canlı bir üslûp kullanması hikâyenin amacına hizmet edebilir.

Fuat Baymur'un (1949: 84) Wolf'tan yaptığı şu alıntı, anlatıcıyı en iyi şekilde belirtir:
"Öğretmenin sesi, fikre hareket, renk ve ışık vermelidir. O, korkuyu canlandırdığı vakit donmalı, hiddeti ifade ettiği vakit göstermeli, nefreti yaşattığı (canlandırdığı) vakit sarsılmalı, korktuğu ve ümidi temsil ettiği vakit titremeli, sevinci aksettirdiği zaman coşmalıdır. O fısıldamalı, okşamalı, tehdit etmeli veya inlemelidir, velhâsıl öğretmen, kalbinden geçen heyecanları işitilebilir bir hâle koymalıdır."

Kısaca hikâye anlatıcısı hikâyeyi hissetmeli, hikâyesine dramatik unsurları katabilmelidir (Byrant, 1905: 84-101).

Hikâye anlatanın da anlatım içinde zaman zaman dikkat çekmek, zaman zaman da dönüt alabilmek için sorular sorması uygun olabilir. Anlatımla ilgili olarak; "Bu doğru mu? Bu ne kadar yıl önce oldu? O bunu yapınca ne oldu? Bunlar neden kılıç kullanıyor? Sizce neden öyle hissetti? Bu konuda farklı düşünen var mı? Siz olsaydınız ne yapardınız?" gibi sorular sorulabilir. Bu sorular ile hem hikâyenin anlattığı dönem ile bugün arasındaki farklar öğrenci tarafından anlaşılırken, hem de eleştirel bir mantığı devam ettirmeleri (Brooks ve diğerleri, 1993:3, Gunning, 1978: 163) sağlanabilir.

İyi hikâyeler; insanların, hareketlerin, krizlerin hikâyeleridir. Öğrenciler, bu hikâyelerin anlatımı sırasında hikâyenin konusu gereği anlatıma katılabilecek, fikir yürütebilecek, hikâyeyi tartışabilecektir. İyi-kötü, doğru-yanlış, güzel-çirkin, bencil-yardımsız gibi ahlakî yönlerden de hikâye ele alınmış olacaktır.

Hikâye anlatımının diğer bir tekniği de hikâyenin sadece yarısını anlatıp, devamının ne olabileceğini öğrenciye tamamlattırmaktır (Rıza, 1999: 196). Bu konuda John Fines'in 6. sınıf öğrencileri için hazırladığı bir şatoyu tanıtan hikâyesi ilginçtir:

Önce, geceleri de kapısını kapatmayan bir şatoda yaşanan Orta Çağ şövalyesinin hikâyesi ile başlandı. Hikâyenin geri kalanını çocuklar tamamladılar. Çocuklar pek çok fikir yürüttü. "Elbette hırsızlar, mücevherleri çaldılar." gibi. Bir sonraki hafta da sınıf, davetsiz misafirlerin girmesini önleyen bir şato tasarımı üzerinde çalıştı. Buna uygun hikâyeler hazırladılar (Fines'ten aktaran Brooks ve diğerleri, 1993:4). Bütün bu çalışmalar ile çocuk hikâyenin büyümesi ile bir şatonun nasıl olabileceğini hayalinde canlandırmış oluyor. Şatoların öğretilmesine sadece bir gezinin düzenlenmesi kalıyordu geriye.

Müzik parçalarından marşlar, türküler, ilâhiler; anlatılacak hikâyenin bazı bölümlerinde (Baymur,1949:84) kullanılabilmesi gibi, fon olarak da düşük sesle çalınabilir. İstenildiği ve hazırlanıldığı takdirde teyp aracılığı ile de hikâye anlatılabilir.

Tarihsel hikâyelerde geçen yer isimleri haritadan, hikâyenin geçtiği zaman tarih şeridinden çocuğa buldurulabilir (Kantarcıoğlu, 1988: 44). Böylelikle, bu etkinlik sayesinde, zaman kavramının, çocuğun hafızasında yer etmesine katkı sağlanabilir.

Tarihsel hikâye, anlatıldıktan sonra isteyen öğrenciye tekrar anlatılabilir veya özet yaptırılabilir. Böylelikle hem çocuk kendi kelime ve cümleleri ile hikâyeyi anlatmış olur, hem de o hikâyeyi ve hikâyede geçen tarihsel olgu, kişi, yer ve zamanla ilgili bilgileri daha fazla süre hafızasında tutabilir. Hikâyenin öğrenci tarafından anlatılması % 70, yazılması (özet) % 90 başarı sağlamaktadır (Rıza; 1999: 203) .

Bazen tarihsel bir hikâye anlatıp, çocuklardan evde hikâye ile ilgili bir resim yapmaları istenebilir. Bazen de tarihsel bir olayı yansıtan/anlatan bir resmin, çocuklara sorulacak sorularla analizi yaptırılabilir.

Sonuçta, o analize bağı kalınarak, o tarihsel resmin anlattıklarını hikâye etmeleri istenebilir. Resmi çözümlenmeye çalışan çocuk, geçmiş tarihsel bilgilerini yoklayacak, olayı ya da durumu hayal ederek kısa bir hikâye yazabilecektir.

Tarihsel bir kahramanın sebep olduğu tarihsel bir olayı, çocuk gözüyle değerlendirmeleri, onlardan konuya ilişkin hikâye yazmaları istenebilir (Ata, 2000: 168).

Tarihsel bir hikâye anlattıktan sonra hikâyede geçen olayı küçük çaplı, doğaçlama olarak çocuğun canlandırması sağlanabilir. Böylelikle, hikâyenin çocukların hayal dünyalarını ne denli ilgilendirdiği de görülebilir.

Tarihsel bir hikâyenin anlatımında daha başka teknikler de kullanılabilir. Freda Savey'e göre hikâye anlatımının açık ilkeleri vardır. Buna göre, önce, öğretmen hikâyeyi canlı bir şekilde anlatır. Sonra anlattığı hikâyeyi 4-6 parçaya böler. Her bir parçayı ele alırken karakterlerin özel kelimelerini ele alır. Burada görsel resimleme ve kavramların tahtaya yazılması önemlidir (Savey'den aktaran Gunning, 1978: 161).

Tarihsel hikâyenin anlatımından sonra kısa bir değerlendirme için şu sorular sorulabilir:

- Neler oldu?
- Neden öyle yaptı?
- Hikâyenin en önemli yeri neresidir?
- Hikâye bize ne anlatmak istedi?
- Bu hikâye, tarih kitaplarından farklı olarak size ne veriyor?
- Olay ne zaman, nerede, kimler arasında geçmiştir?
- Siz olsaydınız ne yapardınız?
- Ötekiler neler hissetti?
- Olaylar neden böyle oldu da diğer türlü olmadı?

Bu soruları çoğaltmak elbette ki mümkündür. Başka bir gün de öğrencilere, hikâyenin hangi kısımlarını hatırladıkları sorulabilir. Bazı araştırmalar, çocukların hikâyeye ilgili pek çok kısmı hatırladıklarını ortaya koymuştur (Gunning, 1978: 164).

Hikâye Anlatım Yönteminin Yararlılıkları ve Sınırlılıkları

Tarihin geçmişten haber vermesi çocuklar için masal kadar ilgi çekicidir. Tarihsel hikâyeler ile çocuk imgelemde bulunarak tarihsel kişileri kafasında canlandırabilir (Baymur, 1949:8).

Zihinsel açıdan çocuğa uygun düşen tarihsel hikâyeler ile idealleştirilmiş bir dünyanın algı kalıpları (verileri) yeni nesillere aktarılabilir (Şirin, 2000: 153). Çünkü, tarihsel hikâyeler vatanseverlik eğitiminde değerli bir araçtır (Byrant, 1905: 28).

Geçmişte yaşamış hükümdarların, köylülerin, askerlerin hayatları, günlük yaşantıları daha gerçekçi verilebilir. Böylelikle çocuk geçmişte yaşamış insanların gerçekten yaşamış oldukları gerçeğine inanır (Ata, 2000: 164).

Öğrencilerin tarihsel hikâye dinleme veya anlatmaları yoluyla kendi dillerini geliştirdikleri söylenebilir. Çünkü hikâyede geçen yeni kelimeler ile kelime hazineleri genişler, okumak için istek duyarlar (Rıza, 1999: 188).

Tarih derslerinde hikâye anlatım yönteminin kullanılmasının başlıca sınırlılıklarından birisi, anlatıcı açısından pek çok yetkinliği gerektirmesidir. Eğer anlatıcı; hikâyesini iyi seçmemiş, işlememiş ve sınıf ortamında iyi bir üslûp ile aktaramıyor, sorulması gerekli soruları yerinde sormuyor, pekiştireçleri zamanında veremiyor, anlatım sırasında hikâyeye uygun materyal (resim, fotoğraf, slayt, tepegöz, yazı tahtası vs.) seçmemiş ve kullanamıyorsa, öğrencilerden zamanında dönüt alamıyorsa bu yöntem çok başarılı olmayabilir.

Bu yöntem, öğretmenin, tarihsel hikâyeleri ders ortamında sunmadan önce, ilgili konunun hedefleri, davranışları açısından ciddi bir hazırlık yapmasını gerektirir. Bu yüzden öğretmenin, hikâye anlatım yönteminin tüm inceliklerini bilmesi, buna uygun hareket etmesi beklenir.

Hikâye anlatım yönteminin kullanılacağı sınıf ortamında, öğrencilerin kalabalık olması, sınıfın fizikî ortamının uygunsuzluğu, beklenen etkinliklerin yapılmasını güçleştirirken, plânlanan öğretim gerçekleşmeyebilir.

Hikâye anlatım yöntemi, öğrenci açısından gayet eğlenceli bir yöntemdir. Ancak, bu durum öğrencinin hikâyeyi doğru ve gerçek kabul etmesine yol açabilir. Bu da onun eleştirel yönünü pek kullanmasına fırsat vermeyebilir (Ata, 2000: 165). İyi seçilmemiş bir hikâyenin gerek sınıf ortamına taşınması, gerekse öğrenci tarafından ödev olarak okunması beklenen hedef ve davranışlarla hiç uymayan bir sonuç ortaya çıkarabilir.

Tarihsel hikâyelerin, gerçek tarihsel olgu ve olaylara uygun kurgulanması gözden kaçırılırsa, o zaman hikâye, sadece eğlenceli bir vakit geçirme aracı olmaktan öteye gidemez, zamanla öğrencide yanlış ön yargıların oluşmasına neden olabilir.

Türkiye’de çocuğun rahatlıkla ulaşır, okuyabileceği, tarih eğitimi açısından değer taşıyan tarihsel hikâyeler, ünlü kahramanların kısa biyografileri maalesef yeterli sayı ve kalitede değildir. Bu, hikâye anlatım yönteminin en büyük sınırlılıklarından birisidir. Umut edilir ki, bu tarz resimli tarihsel hikâye kitapları daha çok basılıp, yaygınlaştırılır.

PROBLEM

İlköğretim okulu 6-7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi tarih konularında kullanılan geleneksel yöntem ile hikâye anlatım yöntemi arasında öğrencilerin;

a. Bilgi

b. Kavrama

c. Toplam

erişileri bakımından bir fark var mıdır?

Denenceler

Hikâye anlatım yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin;

a. Bilgi,

b. Kavrama,

c. Toplam,

erişi düzeyleri, geleneksel yöntemin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin erişilerinden yüksektir.

Sayıtlar

1. Bu araştırmada, Random tekniğinden hareketle 6. sınıflarda B/C grupları, 7. sınıflarda B/F grupları kendi içlerinde bilişsel açıdan eşit kabul edilmişlerdir.

2. Araştırma süresince kontrol edilemeyen değişkenler hem 6 B/C, hem de 7 B/F şubelerindeki bütün öğrencileri eşit şekilde etkilemiştir.

3. Yukarıda bahsedilen denenceler hem 6. sınıf, hem de 7. sınıf öğrencileri için geçerli kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Sosyal Bilgiler dersi 6. sınıflarda "Türkiye Tarihi" ünitesi ve 7. sınıflarda "İstanbul'un Fethi ve Sonrası" ünitesiyle,

2. Ünitelerde kazandırılacak davranışlar açısından bilgi, kavrama ve toplam erişiler yönü ile,

3. Millî Eğitim Bakanlığı Kırşehir İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Prof. Dr. Erol Güngör İlköğretim Okulu ile,

4. Uygulamadaki hedefler ve dolayısı ile davranışlar M.E.B. 1998 Sosyal Bilgiler Programı'ndaki şekliyle ele alınarak sınırlandırılmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada deneysel bir yöntem kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Kırşehir ili Prof. Dr. Erol Güngör İlköğretim Okulu 6/B-C ve 7/B-F şubeleri oluşturmaktadır. Deneysel bir çalışma olduğu için örneklem alınmamıştır.

Denekler

Araştırma, 1999-2000 eğitim ve öğretim yılı güz döneminde Kırşehir Prof. Dr. Erol Güngör İlköğretim Okulu 6/B-C ile 7/B-F sınıfları öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Deneklerin dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Deneklerin Dağılımı

Okulun Adı	N	6. Sınıflar		7. Sınıflar	
		6/B	6/C	7/B	7/F
Prof. Dr. Erol Güngör İ.Ö.O	120	30	30	30	30

Deney Deseni

Araştırma için dört deney grubu alınmıştır. 6/B-C ile 7/B-F sınıf şubelerinde birer ünite üzerinden yürütülmüştür. Kontrol grupları ön test-son test deseni kullanılmıştır. Araştırma deseni Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Deney Deseni

DENEY GRUBU 1		Geleneksel Yöntem	
DENEY GRUBU 2		Hikâye Anlatım Yöntemi	
DENEY GRUBU 3	ÖN TEST	Geleneksel Yöntem	SON TEST
DENEY GRUBU 4		Hikâye Anlatım Yöntemi	

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, Sosyal Bilgiler dersi 6. sınıfta "Türkiye Tarihi", 7. sınıfta "İstanbul'un Fethi ve Sonrası" ünitelerine ilişkin bilgi, kavrama düzeylerindeki hedef ve davranışların gerçekleşme derecelerini belirlemek üzere, araştırmacı tarafından bu hedef ve davranışlara uygun hazırlanan çoktan seçmeli testlerle toplanmıştır. Bu testlerin hazırlanması sırasında araştırmacı, MEB ilköğretim okullarında iki yıllık Sosyal Bilgiler öğretmenliği tecrübesinden ve uzman görüşlerinden faydalanmıştır. Ölçme araçları otuzar kişilik iki

gruba uygulanarak geçerlilik-güvenilirliği test edilmiştir. 6 ve 7. sınıflarda otuzar maddeden oluşan testlerde 17 bilgi, 13 kavrama basamağında hedef davranışı ölçücü soru yer almıştır.

Araştırma Süreci

Araştırmada hem 6. sınıflarda, hem de 7. sınıflarda geleneksel yöntem ve hikâye anlatımı yöntemi için ikişer ayrı deney grubu kullanılmıştır. Önce, her iki sınıftaki deney gruplarına ön test verilmiştir. 6. sınıflarda 5 hafta (15 saat), 7. sınıflarda 4 hafta (12 Saat) olmak üzere 6/B-7/F sınıflarına geleneksel yöntem ile 6/C ve 7/B sınıflarına da hikâye anlatım yöntemi ile ilgili ünite konuları işlenmiştir. Uygulama sonunda ön testte yer alan sorular son test olarak tekrar verilmiştir. Elde edilen veriler, öğrencilerin, bilgi, kavrama ve toplam erişileri arasındaki farklılığı ortaya koymak için "t" testi ile analiz edilmiş, hata payı 0,05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Bilgi Düzey Erişisine İlişkin Bulgular

1. Denencede, hikâye anlatım yönteminin uygulandığı sınıflardaki öğrencilerin toplam bilgi düzeyi erişisinin, geleneksel yöntemin kullanıldığı sınıflardaki öğrencilerin erişilerinden daha yüksek olduğu ileri sürülmüştür. Bu denenceye bağlı olarak 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin ön test ve son test bilgi düzeyi erişileri Tablo 3 ve 4'te sunulmuştur.

Tablo 3. 6. Sınıf Öğrencilerinin Bilgi Düzeyi Erişileri

Okul/Şubeler		N	Ön Test	Son Test	Grup İçi	Gruplar Arası	t
Prof. Dr. Erol Güngör			$\bar{x}$	$\bar{x}$	Erişilen	Erişi Farkları	
Geleneksel Yöntem	6/B	30	4,97	8,53	3,56	-	- 8,05
Hik. Anlatım Yöntemi	6/C	30	4,27	12,60	8,33	4,77	-16,60

Tablo 3'te görüldüğü gibi otuzar öğrencinin ön test puan ortalaması 6/B'de 4,97, 6/C'de 4,27'dir. Son test puan ortalamaları ise 6/B'de 8,53, 6/C'de 12,60'tır. 6/B erişim puan ortalaması 3,56, 6/C erişim puan ortalaması 8,33'tür. Her iki grubun erişim puan ortalaması farkları ele alındığında ise 6/C'nin 4,77 erişim puan ortalaması farkına sahip olduğu görülür. Bu farkların anlamlı olup olmadığı "t" testi ile yoklanmış, her iki grupta "t" değerleri, tablodan okunan "t" değerinden büyük olduğundan, sonuç 0,05 anlamlıdır.

Tablo 4. 7. Sınıf Öğrencilerinin Bilgi Düzeyi Erişileri

Okul/Şubeler		N	Ön Test	Son Test	Grup İçi	Gruplar Arası	t
Prof. Dr. Erol Güngör			$\bar{x}$	$\bar{x}$	Erişilen	Erişi Farkları	
Geleneksel Yöntem	7/B	30	4,57	10,77	6,26	2,7	-11,28
Hik. Anlatım Yöntemi	7/C	30	4,10	7,60	3,5	-	-4,41

Tablo 4'te görüldüğü gibi otuzar öğrencinin ön test puan ortalaması 7/B'de 4,57, 7/F'de 4,10'dur. Son test puan ortalamaları ise 7/B'de 10,77, 7/F'de 7,60'tır. 7/B erişim puan ortalaması 6,2, 7/F erişim puan ortalaması 3,5'tir. Her iki grubun erişim puan ortalamaları farkı ele alındığında ise 7/B'nin 2,7 erişim puan ortalaması farkına sahip olduğu görülür. Bu farkların anlamlı olup olmadığı "t" testi ile yoklanmıştır, her iki grupta "t" değerleri, tablodan okunan "t" değerinden büyük olduğundan, sonuç 0,05 anlamlıdır.

Bu verilere göre, bilgi düzeyinde davranışlara ulaşmada hikâye anlatım yönteminin, hem 6 hem de 7. sınıflarda, geleneksel yöntemden daha etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

Kavrama Düzeyine İlişkin Bulgular

2. denencede, hikâye anlatım yönteminin uygulandığı sınıflardaki öğrencilerin kavrama düzeyi erişiminin, geleneksel yöntemin kullanıldığı sınıflardaki öğrenci erişimlerinden daha yüksek olduğu ileri sürülmüştür. Bu denenceye bağlı olarak 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin ön test ve son test kavrama bilgisi düzeyi erişimleri Tablo 5 ve Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 5. 6. Sınıf Öğrencilerinin Kavrama Düzeyi Erişimi

Okul/Şubeler		N	Ön Test	Son Test	Grup İçi	Gruplar Arası	t
Prof. Dr. Erol Güngör			$\bar{x}$	$\bar{x}$	Erişilen	Erişim Farkları	
İ.Ö. Okulu							
Geleneksel Yöntem	6/B	30	3,37	6,83	3,46	-	-7,14
Hik. Anlatım Yöntemi	6/C	30	3,27	8,77	5,50	2,04	-12,32

Tablo 5'te görüldüğü gibi otuzar öğrencinin ön test puan ortalaması 6/B'de 3,87, 6/C'de 3,27'dir. Son test puan ortalaması ise 6/B'de 6,83, 6/C'de 8,77'dir. 6/B erişim puan ortalaması 3,46, 6/C erişim puan ortalaması 5,50'dir. Her iki grubun erişim puan ortalaması farkları ele alındığında ise 6/C'nin 2,04 erişim puan ortalaması farkına sahip olduğu görülmüştür. Bu farkların anlamlı olup olmadığı "t" testi ile yoklanmıştır, her iki grupta "t" değerleri, tablodan okunan "t" değerinden büyük olduğundan, sonuç 0,05 anlamlıdır.

Tablo 6. 7. Sınıf Öğrencilerinin Kavrama Düzeyi Erişimleri

Okul/Şubeler		N	Ön Test	Son Test	Grup İçi	Gruplar Arası	t
Prof. Dr. Erol Güngör			$\bar{x}$	$\bar{x}$	Erişilen	Erişim Farkları	
İ.Ö. Okulu							
Geleneksel Yöntem	7/B	30	3,63	7,80	4,17	0,53	-9,84
Hik. Anlatım Yöntemi	7/F	30	2,73	6,37	3,64	-	-6,74

Tablo 6'da görüldüğü gibi otuzar öğrencinin ön test puan ortalaması 7/B'de 3,63, 7/F'de 2,73'dür. Son test puan ortalamaları ise 7/B'de 7,80, 7/F'de ise 6,37'dir. Her iki grubun erişim puan ortalaması farkları ele alındığında 7/B'nin 4,17, 7/F'nin ise 3,64 olduğu görülmüştür. Bu farkların farkı 7/B'de 0,53 olarak bulunmuştur. Bu farkların anlamlı olup olmadığı "t" testi ile yoklanmış, her iki grupta da "t" değerleri, tablodan okunan "t" değerinden büyük olduğundan, sonuç 0,05 anlamlıdır.

Bu verilere göre, kavrama düzeyinde davranışlara ulaşmada hikâye anlatım yönteminin, hem 6 hem de 7. sınıflarda, geleneksel yöntemden daha etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

Toplam Erişime İlişkin Bulgular

3. denencede, hikâye anlatım yönteminin uygulandığı sınıftaki öğrencilerin toplam erişimlerinin, geleneksel yöntemin kullanıldığı sınıftaki öğrencilerin erişimlerinden daha yüksek olduğu öne sürülmüştür. Bu denenceye bağlı olarak 6 ve 7. sınıflarda öğrencilerin ön test ve son test toplam erişimleri ayrı ayrı Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 7. 6. Sınıf Öğrencilerinin Ön Test Toplam Erişimleri

Okul/Şubeler		N	$\bar{x}$	Standart Sapma	t
Prof. Dr. Erol Güngör İ.Ö. Okulu					
Geleneksel Yöntem	6/B	30	8,33	2,72	-
Hik. Anlatım Yöntemi	6/C	30	7,53	2,03	1,29

Tablo 7'ye göre otuzar öğrencinin ön test puan ortalaması 6/B 8,33, 6/C 7,53'tür. Standart sapma 6/B'de 2,72, 6/C'de 2,03 olarak görülmüştür. 6/B ve 6/C şubeleri arasındaki "t" testi değeri t tablosundan okunarak sonuç 0,05 anlamsız bulunmuştur.

Tablo 8. 6. Sınıf Öğrencilerinin Son Test Toplam Erişimleri

Okul/Şubeler		N	$\bar{x}$	Standart Sapma	t
Prof. Dr. Erol Güngör İ.Ö. Okulu					
Geleneksel Yöntem	6/B	30	15,37	2,97	-
Hik. Anlatım Yöntemi	6/C	30	21,37	2,89	-8,18

Tablo 8'de görüldüğü gibi, otuzar öğrencinin son test puan ortalaması 6/B'de 15,37, 6/C'de 21,37, standart sapma 6/B'de 2,97, 6/C'de 2,89 olarak bulunmuştur. 6/B ve 6/C şubeleri arasındaki "t" testi değeri "t" tablosundan okunarak sonuç 0,05 anlamlı bulunmuştur.

Buna göre, hikâye anlatım yönteminin kullanıldığı 6/C sınıfının, geleneksel yöntemin kullanıldığı 6/B sınıfına göre toplam erişimlere ulaşmada daha etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 9. 7. Sınıf Öğrencilerinin Ön Test Toplam Erişileri

Okul/Şubeler		N	$\bar{x}$	Standart Sapma	t
Prof. Dr. Erol Güngör					
İ.Ö. Okulu					
Geleneksel Yöntem	7/B	30	8,20	2,43	-
Hik. Anlatım Yöntemi	7/F	30	6,83	2,29	2,24

Tablo 9'a göre otuzar öğrencinin ön test puan ortalaması 7/B'de 8,20, 7/F de 6,83; standart sapma 7/B'de 2,43, 7/F'de 2,29 olarak çıkmıştır. 7/B-F şubeleri arasındaki "t" testi değeri "t" tablosundan okunarak sonuç 0,05 anlamlı bulunmuştur.

Tablo 10. 7. Sınıf Öğrencilerinin Son Test Toplam Erişileri

Okul/Şubeler		N	$\bar{x}$	Standart Sapma	t
Prof. Dr. Erol Güngör					
İ.Ö. Okulu					
Geleneksel Yöntem	7/B	30	18,57	3,48	-
Hik. Anlatım Yöntemi	7/C	30	13,97	6,38	3,47

Tablo 10'a göre otuzar öğrencinin son test puan ortalaması 7/B'de 18,57, 7/F'de 13,97, standart sapma 7/B'de 3,48, 7/F'de 6,38 olarak görülmüştür. 7/B-F şubeleri arasındaki "t" testi değeri "t" tablosundan okunarak sonuç 0,05 anlamlı bulunmuştur.

Buna göre, hikâye anlatımının kullanıldığı 7/B sınıfının son testte daha başarılı olduğu görülmüştür. Bu yüzden, Sosyal Bilgiler tarih konularının işlenmesinde hikâye anlatım yönteminin daha etkili olduğu söylenebilir.

Sonuç

İlköğretim 6 ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi tarih konularının işlenişinde kullanılan hikâye anlatım yöntemi ile geleneksel yöntemin öğrenci erişilerine etkilerini ölçmek amacıyla, toplam 120 öğrenci üzerinde yapılan ön test-uygulama-son test sonucunda elde edilen veriler yardımıyla, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda varılan sonuçlar aşağıda verilmiştir. Buna göre hem 6 hem de 7. sınıflarda;

a. Hikâye anlatım yönteminin kullanıldığı sınıfların şubelerindeki öğrencilerin bilgi düzeyi erişileri ile geleneksel yöntemin kullanıldığı sınıfların şubelerindeki öğrenci bilgi düzeyi erişileri arasında anlamlı bir fark vardır. Buradan, hikâye anlatım yönteminin kullanılmasının öğrencilerin bilgi düzeyi erişilerini artırıcı rol oynadığı sonucuna varılmıştır.

b. Hikâye anlatım yönteminin kullanıldığı sınıfların şubelerindeki öğrencilerin kavrama düzeyi erişileri ile geleneksel yöntemin kullanıldığı sınıfların şubelerindeki öğrencilerin kavrama düzeyi erişileri arasında anlamlı bir fark vardır. Buradan, hikâye anlatım yönteminin kullanılmasının, öğrencilerin kavrama düzeyi erişilerini artırıcı rol oynadığı sonucuna varılmıştır.

c. Hikâye anlatım yönteminin kullanıldığı sınıfların şubelerindeki öğrencilerin toplam erişileri ile geleneksel yöntemin kullanıldığı sınıfların şubelerindeki öğrencilerin toplam erişileri arasında anlamlı bir fark vardır. Buradan, hikâye anlatım yönteminin kullanılmasının, öğrencilerin toplam erişilerini arttırıcı rol oynadığı sonucuna varılmıştır.

Öneriler

1. İlköğretim 6 ve 7. sınıflar Sosyal Bilgiler tarih konularının öğretilmesinde hikâye anlatım yöntemi kullanılabilir.

2. Aynı yöntemle ilgili ilköğretim 4 ve 5. sınıflar Sosyal Bilgiler dersi için ayrı bir araştırma yapılabilir.

3. Bu araştırmanın süresi uzun tutulabilir.

4. Sosyal Bilgiler dersi üniteleri hikâye anlatım yöntemine uygun olarak yeniden düzenlenebilir.

5. Sosyal Bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde, hikâye anlatım yönteminin kullanılabilmesi için gerekli eğitimsel niteliklere sahip hikâye kitapları, kısa biyografiler, çizgi hikâyeler vs.nin yeterli sayıda olması sağlanabilir.

6. Hikâye anlatım yönteminden tüm Sosyal Bilgiler öğretmenleri haberdar edilmeli, derslerini bu yönteme göre de işleyebilmelidirler.

Kaynaklar

Ata, B. (1998). İngiltere’de Piaget ve Bruner’in Görüşlerinin İlköğretimde Tarih Öğretimine Yansımaları Üzerine Bir Araştırma. 15-16 Ekim 1998 Pamukkale Üniversitesi 4. Ulusal Sınıf Öğretmenleri Sempozyumuna Sunulmuş Bildiri.

Ata, B. (2000). Tarih Öğretiminde Bir Araç Olarak: Tarihî Romanlar. Türk Yurdu Dergisi, Sayı: 153-154.

Banoğlu, N. A. (1969). Nükte, Fıkra ve Çizgilerle Atatürk. İstanbul: Nurgök Matbaası.

Barth, J. ve Demirtaş, A. (1996). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi. (Deneme Basımı) Ankara: Millî Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi.

Baymur, F. (1949). Tarih Öğretimi. İstanbul: Şaka Matbaası.

Binbaşıoğlu, C. (1990). Öğrenme Psikolojisi. Ankara: Alkım Yayınları.

Bloom, B. (1995). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme. (Çev. Durmuş Ali Özçelik) İstanbul.

Brooks, R. ve Diğerleri (1993). History Teaching In The Primary School. The Effective-Teaching of History, London: Longman.

Byrant, S. (1905). How To Tell Stories To Children. The Riberside Press Cambridge.

Doğan, M. Can (2000). Tarihî Romanın Dinamikleri ve Son On Beş Yılda Tarihî Romanlar. Türk Yurdu Dergisi, Sayı:153-154.

Egan, K. (1988). The Origins Of Imagination and The Curriculum. In Imagination and Education. New York: Teachers Collage Press.

- Gunning, D. (1978). *The Teaching of History*. London: Graham Helm.
- Husbands, C. (1996). *Historical Forms: Narratives and Stories. What Is History Teaching?* Buchingham: Open University Press.
- Kantarciođlu, S. (1988). *Eđitimde Masalın Yeri*. İstanbul: M.E.B. Yay.
- Kaptan, S. (1990). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara: Tekişik Yay.
- Karasar, N. (1995). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara, Alkım Yay.
- MEB (1943). *İkinci Maarif Şûrası*. Ankara: Maarif Bakanlığı Yayınları.
- MEB (1998). *İlköğretim Okulu Sosyal Bilgiler Programı. Tebliđler Dergisi, Sayı: 2487*.
- Önder, M. (Tarihsiz). *Anadolu Şehir Adları*. İstanbul: Defne Yay.
- Perrine, L. (1998). *Tahkiyeli Eserlerde Tema (Çev. A. Nur İslam)*. Türk Yurdu Sayı: 131.
- Rıza, E. T. (1999). *Yaratıcılığı Geliştirme Teknikleri*. İzmir: Anadolu Matbaası.
- Safran, M. (1993a). *Ortaöđretim Kurumlarında Tarih Öğretiminin Yapı ve Sorunlarına İlişkin Bir Araştırma*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Safran, M. (1993b). *Tarih Öğretiminin Eđitsel Amaçları*. Ankara: Belleten Dergisi, Sayı: 220.
- Şimşek, A. (2000). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretiminde Hikâye Anlatım Yönteminin (Storytelling) Kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şirin, İ. (1998). *Kolektif Kimlik İnşa Aracı Olarak Tarihî Roman*. Türk Yurdu Dergisi, S. 153-154.
- Ünal, T. (Tarihsiz). *Osmanlılarda Fazilet Mücadelesi*. Ankara: Nur Yay.
- Yavuzer, H. (1996). *Çocuk Psikolojisi*. Ankara: Remzi Yayınevi.

Summary

THE EFFECTIVENESS OF STORYTELLING METHODS IN TEACHING HISTORY TOPICS OF SOCIAL STUDIES CLASS IN PRIMARY SCHOOL

Ahmet ŞİMŞEK*

Due to its purpose of emergence, social sciences class needs to be interdisciplinary and of cumulative nature. However, history, geography and citizenship classes are separate classes in Turkey. Thus, this study focuses on the effects of the storytelling technique, thought to be more suitable to use when teaching history topics, on students' achievement. The findings concerning the fact that primary school students are not cognitively mature enough to follow the chronological history presented in the sixth and seventh grades of primary schools urged us to conduct this study, so that we could improve the history instruction in primary schools.

The first part of the study covers the educational grounds for using the storytelling techniques in history classes. The rest deals with the findings as to the usefulness of the technique, how this technique is to be used, methodology, and the interpretations of the findings of the present study along with the conclusions and suggestions.

Using pre-test and post-test design, the study is a quantitative experimental study. one history unit from grade six and one from grade seven were chosen and according to these units two different tests were developed. The tests were first administered to the experiment groups chosen as pre-test groups. After the teaching was conducted using direct instruction and storytelling techniques, according to the syllabus designed by the National Ministry of Education, tests were given to the two groups as post-tests. The tests were administered to the 120 students attending the classrooms 6/B (30), 6/C (30), 7/B (30), 7/F (30) in Prof. Dr. Erol Güngör İlköğretim Okulu in Kırşehir Province. The statistical procedure established the validity and reliability of the instruments used in the study. As a result of the study, it is observed that the storytelling technique was more useful than the traditional technique in teaching history topics of social studies class in sixth and seventh grades of primary school at knowledge and comprehension levels, increasing the total achievement level of the students.

Address for Correspondence: * Arş. Gör. Ahmet Şimşek, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, asimsek@gazi.edu.tr.